

Mit den oude doos:

Haarlems dagblad – oprechte

Haarlemsche courant 30 maart 1968

Van de redactie

DE BINNENVISSERIJ IS DOOD, LEVE DE HENGELAARS !

(Van een onzer verslaggevers)

HEEREWAAARDEN/TIEL – De ouderen in Zuid-Gelderland, het land tussen de grote rivieren, kunnen het nog vertellen. Uit overlevering weliswaar, want de tijd dat je bij wijze van spreken de vis opzij moest duwen voor je in Rijn, Maas en Waal kon zwemmen, ligt ver achter ons. Veel vis en voor onze huidige begrippen, ook dure vis, zoals de beroemde en veel geprezen Maaszalm. Rond de eeuwwisseling was het rivierengebied een van de armste en meest achterlijke streken van Nederland. Maar als op een van de boerderijen een dienstmeisje werd aangenomen, bedong ze dat ze niet meer dan één keer per week zalm hoefde te eten. Zo goedkoop was toen de delicatessen, die nu, onder dure Franse namen en tegen een forse prijs, in de restaurants wordt geserveerd.

HERINNERINGEN van een Betuwnaar: ‘Tot enkele jaren geleden nog lagen ze hier in de rivier. Die schokkers, plompe vissersboten, die altijd op dezelfde plaats, aan de kop van een krib of zo, hun netten uitzetten. De vissers kochten die boten voor een prik in Urk.

In de oorlog gingen we nog wel eens 's morgens om een uur of 7 naar een schokker toe. Zo'n visser had dan pas de vangst binnengehaald en voor een paar centen kon je een maal vis kopen: witvis en vooral paling. Het bespaarde hem in ieder geval de moeite om de vis zelf te gaan uitventen.

Dat was trouwens vroeger ook een vertrouwd gezicht in de dorpen hier, de vissers, die met een bak voor op de fiets hun eigen vis kwamen verkopen. Dat is nou afgelopen. Voorn of baars kun je niet meer kopen. Wel diepvrieskabeljouw'.

OVERAL in de dorpen langs de rivieren woonden vroeger vissers, maar Heerewaarden was in dit gebied het grootste vissersdorp. Vlak na de tweede wereldoorlog verdiende de helft van de mannen er nog de kost met de riviervisserij. De schokkers gingen des zomers naar Duitsland, de Rijn op, tot aan Keulen. Daar lagen ze tot de herfst. In de winter werden de netten en de boten hersteld en in het vroege voorjaar was er altijd de zalmvangst. Met een zegen, een groot sleepnet, getrokken door een paard en gehanteerd door tientallen mannen, werd de beroemde Maaszalm binnengehaald.

VERGANE GLORIE

DOOR de industriële ontwikkeling langs de oevers zijn de grote rivieren vervuild. Afvalwater van fabrieken en steden maakte van de stromen open riolen, waar nauwelijks meer vis in kan leven.

Dat is de belangrijkste reden van het verdwijnen van de binnenvisserij. In Heerewaarden lag twintig jaar geleden nog een omvangrijke en trotse vloot. Nu zijn er nog vier schokkers die af en toe een magere buit binnenhalen. Af en toe wordt er nog wel eens een zalm gevangen in de Maas, de minst vervuilde van onze grote rivieren. Die wordt dan in gestrekte draf naar een nabij motel gebracht. De eigenaar heeft namelijk als specialiteit Maaszalm op het menu gezet en dat moet af en toe waar gemaakt worden.

Heerewaarden, is het enige protestantse dorp in een bijna honderd percent katholieke streek. 'Dat komt zo', zeggen de inwoners. 'In de tijd van de reformatie was hier een pastoor die nogal dronk. Die werd opeens protestant, misschien kreeg hij er wel jenever voor, en het hele dorp ging mee om'. Later is hij toch uit zijn ambt ontzet, omdat hij niet van de fles af kon blijven. Maar het dorp bleef protestant.

Heerewaarden: een kluitje huizen, samenhokkend rond een spits kerk-torentje. Smalle straatjes, oude scheefgegroeide huisjes en een kleine scheepswerf. Tussen de kerk en het antieke gemeentehuis is in een groen plantsoentje een anker neergelegd. Dit anker, de vier schokkers, die werkloos tussen de kribben liggen, en de schipperspetten op de hoofden van de oude mannen herinneren nog aan de oude glorie.

NIEUWE KANSEN

WAAR zijn de vissers gebleven? Ze zijn in alle mogelijke beroepen terechtgekomen: kruidenier, groenteboer, ambtenaar of arbeider op de scheepswerf. Zelfs de manufacturier, met wie we in het café praten blijkt vroeger gevist te hebben.

Ook de caféhouder stapte nog niet zo lang geleden van een schokker af. Nu dient hij het horecawezen en drijft tevens een winkel in hengelsport-artikelen met verhuur van boten om te gaan hengelen. De beroepsvisserij is dood, de sportvisserij heeft haar plaats ingenomen. Op dat gebied is er een enorme ontwikkeling gaande langs en tussen de grote rivieren.

De laatste jaren zijn hier verschillende campings en jachthavens aangelegd en nog steeds komen er ondernemers bij. De situatie is dan ook ideaal; wie zijn boot in een van de haventjes aan de Maas heeft liggen, zit binnen korte tijd in de Biesbosch en kan zonder moeite naar Limburg of zelfs naar België varen. De wielen en kolken, kleine meren die bij dijkdoorbraken ontstonden, zijn bij de hengelaars in trek, omdat ze vaak bijzonder visrijk zijn. Op sommige plaatsen zijn zelfs viscampings aangelegd: kampeerplaatsen, waar de hengelaar alles van zijn gading kan vinden. En ze komen bij duizenden, niet alleen de Nederlandse sportvissers, maar ook Duitsers en vooral Belgen. Directeur G.B.J. de Vries, van de VVV Gelders Rivierengebied zegt: 'de Maas is bijzonder in trek, we kunnen zeggen dat hij eigenlijk al vol is, wat betreft jachthavens en campings en zo. Op de duur willen we naar een scheiding tussen hengelsport en watersport. En ook naar een scheiding tussen speedboten en waterskiën enerzijds en het kanoën, roeien, zwemmen en baden anderzijds.

Deze reportage is een mengeling van melancholie en blijdschap. Melancholie over het verdwijnen van de vissers die op onze binnenwateren hun kostje bij elkaar scharrelden. Blijdschap bij de hengelaars over een voorstel van de ministers van Landbouw en Visserij en van Justitie om de Visserswet zo te wijzigen, dat meer viswater vrij komt voor de sportvissers. Eindelijk hebben ze dus beet gekregen, alleen moet afgewacht worden hoe groot de vangst is. De twee bewindslieden hebben waarschijnlijk niet bewust gehengeld naar de populariteit onder de sportvissers, maar ze zullen ongetwijfeld uitgeroepen worden tot kanjerkoningen als het voorstel wordt aanvaard. En populariteit onder hengelaars is een massale populariteit, want hengelen is de meest beoefende sport in Nederland. Op de achtergrond – óók van het wetsvoorstel – speelt de afgang van de binnenvisserij, waar na de laatste oorlog de klad in gekomen is en die gereduceerd wordt tot een folkloristisch curiosum.

MILJOENENZAAK

ECONOMISCH vormen de hengelaars een aantrekkelijke markt. Er zijn in Nederland ongeveer zeshonderdduizend sportvissers, de ongeorganiseerden niet meegerekend.

Blijkens een onderzoek van het hengelsportblad "De Visser" gaat elke hengelaar gemiddeld 22 keer per jaar vissen en geeft hij per seizoen bijna 84 gulden voor zijn sport uit.

In totaal betekent dat voor de Nederlandse en Vlaamse sportvissers ruim 75 miljoen gulden. Een ex-visser in Heerewaarden zei ons: 'We zijn er mee opgehouden omdat de rivier vervuilde. Nou zijn ze bezig om die vervuiling tegen te gaan en over een poosje is de rivier weer schoon. Maar dan zijn er geen vissers meer. Wie moet er dan vissen ? Het antwoord is duidelijk: de sportvissers.